

УДК 378.141`243

Я. Окопна, канд. пед. н., доц.

Національний університет харчових технологій, Київ

Є. Смірнова, канд. філол. н., доц.

Національний університет харчових технологій, Київ

Л. Юрчук, старший викладач

Національний університет харчових технологій, Київ

МЕРЕЖЕВА ПІДТРИМКА ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ ПІСЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

В статті охарактеризовано з теоретико-методичної точки зору технічно-опційні переваги мережної підтримки навчально-виховного процесу з формування професійно орієнтованої німецькомовної компетентності в продуктивних видах мовленнєвої діяльності та зазначено передумови реалізації такого навчання; представлено результати дослідження особливостей процесу залучення системи Moodle до комбінованого дистанційного професійно орієнтованого навчання другої іноземної мови майбутніх працівників туристичної сфери.

Ключові слова: друга іноземна мова, комбіноване дистанційне навчання, мережева підтримка, нелінгвістичний вищий навчальний заклад, туристичні менеджери.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах стрімкого розвитку різноманітних міжнародних контактів однією з обов'язкових кваліфікаційних вимог до майбутніх працівників туристичної сфери є вміння здійснювати професійно орієнтоване спілкування двома і більше іноземними мовами (ІМ). Вони мають володіти не лише певними фаховими знаннями, але й будувати стратегію іншомовної комунікації ІМ з метою передачі іншомовному співрозмовнику професійно орієнтованої інформації, описувати явища,

пояснювати факти і наводити аргументи для досягнення бажаного результату.

Слідом за Рамковими стандартами Програм з ІМ для професійного спілкування та вимогами Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти [1, 6 – 8, 11, 12], а також у відповідності до змісту чинних нормативних документів [2, 3, 5 – 10]; потреба в оновленні іномовної вищої професійної освіти в системі нелінгвістичних вищих навчальних закладів (ВНЗ) є нагальною на сучасному етапі становлення та розвитку новітнього українського суспільства. Сутність цієї тенденції полягає в концепції дистанційної освіти (ДО) через призму всесвітньої системи взаємополучених комп'ютерних мереж – Інтернету, який становить фізичну основу для розміщення великих об'ємів автентичних інформаційних ресурсів і послуг (це взаємопов'язані гіпертекстові документи Всесвітньої павутини (World Wide Web — WWW), електронна пошта тощо), що охоплює широкі прошарки суспільства та є важливим і невід'ємним фактором його всебічного розвитку.

Ми розуміємо під ДО комбіновану систему професійно орієнтованого іншомовного навчання, яка передбачає активну міжкультурну комунікацію між викладачем і студентом за допомогою сучасних технологій та мультимедійних засобів [5; 10]. Ця форма навчання відображає раціоналізацію та демократичний підхід щодо свободи вибору місця, часу, темпу оволодіння професійно орієнтованою компетентністю у продуктивних видах іншомовної мовленнєвої діяльності (МД) другою ІМ після першої: вона має ряд переваг і значно розширює коло потенційних користувачів.

Сучасна іншомовна професійно орієнтована освіта вимагає безупинного розширення у своєму сприйнятті комплексності світу в межах нелінгвістичного ВНЗ та формування потужного мобільного інформаційного суспільства, **актуальності** набуває розкриття сутності комбінованої ДО через формування професійно орієнтованої компетентності німецькою мовою (як другою ІМ після англійської) у майбутніх працівників туристичної сфери, що відображено в реалізації чіткого зв'язку безперервної професійної іншомовної самоосвіти з діями, потребою постійно «навчати себе», поповнюючи й розширюючи свою

професійну освіту [6 – 8] – з боку студента, та в потребі створення концептуальних засад щодо подальшого розвитку застосування інформаційних технологій в професійно орієнтованій багатомовній іншомовній освіті – з боку викладача. Вибір формування професійно орієнтованої німецькомовної компетентності (ПОНК), зокрема, пов'язано з позиціями німецької мови у професійному середовищі майбутніх фахівців туристичної сфери, прагматикою прогнозування їхньої подальшої професійної мобільності та Загальноєвропейської інтеграції. В умовах стрімкого розвитку різноманітних міжнародних контактів однією з обов'язкових кваліфікаційних вимог до майбутніх працівників напряму 6.140103 «Туризм» є вміння здійснювати професійно орієнтоване спілкування другою ІМ. Вони мають володіти не лише відповідними фаховими знаннями, але й будувати професійно орієнтовану іншомовну комунікацію другою ІМ, зокрема німецькою, з метою обміну та передачі іншомовному співрозмовнику фахової інформації, описувати явища, пояснювати факти та наводити аргументи для досягнення бажаного позитивного завершення бізнес контакту [6: 17 – 19; 8; 8: 6 – 10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. В межах нелінгвістичних ВНЗ з метою іншомовного професійно орієнтованого навчання продуктивних видів мовленнєвої діяльності студентів нелінгвістичних ВНЗ вже існує певна напрацьована теоретична база присвячена використанню Інтернет-ресурсів (О. Б. Бігич, М. А. Бовтенко, А. Л. Буран, М. С. Гришина, Л. Я. Зеня, С. В. Радецька, Ю. В. Романюк, П. І. Сердюков, Л. І. Скалій, Ю. В. Триус, Н. Д. Угринович, С. А. Фомін, Н. С. Форкун, Є. В. Якушина, М. С. Dason, A. Dillon, C. Kramsch та ін.).

Проте, інформативне наповнення авторських електронних доробків є розрізненим: не має можливості спільно використовувати напрацьовані ресурси; електронні підручники та посібники, створені за допомогою авторських підсистем в одній системі дистанційного навчання, не можуть бути відтвореними і використаними в рамках інших – вони не вирізняються гнучкістю; відсутні технології адаптації змісту електронних курсів до запитів

студентів, що не дозволяє в потрібному обсязі задовольнити вимоги індивідуалізації навчання.

Формування цілей статті. Виходячи із зазначеного вище, **метою** нашої наукової розвідки є розгляд функціонування системи **Moodle** у дистанційному професійно орієнтованому навчанні другої ІМ майбутніх працівників туристичної сфери та обґрунтування теоретико-методичних передумов реалізації мережевої підтримки іншомовного навчально-виховного процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. На формування і розвиток особистості студента безпосередньо впливає віртуальне освітнє навчальне середовище, в якому він живе, навчається, працює [5, 10]. Серед інноваційних технологій, на основі яких у нелінгвістичному ВНЗ створення такого навчального середовища є можливим, де студенти можуть отримати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час і в будь-якому місці, є технології електронного (дистанційного, мобільного) навчання, використання яких робить навчальний процес більш привабливим, демократичним, комфортним і стимулює студентів до самоосвіти та іншомовного навчання протягом усього життя, є система **Moodle** [5, 9]. Вона передбачає вільне розповсюдження через систему управління навчальним контентом: має багатомовний інтерфейс, надає можливість організувати повноцінний навчальний процес з вивчення другої ІМ після першої, включаючи засоби навчання, систему контролю й оцінювання навчальної діяльності студентів, а також інші необхідні складові системи для підтримки іншомовного багатомовного навчально-виховного процесу. **Moodle** функціонує в режимі відкритого та дистанційного навчання для формування ПОНК як другою ІМ після англійської у майбутніх менеджерів туризму із використанням багатомовного інтерфейсу (коли коментарі, пояснення до виконання завдань та орієнтири на платформі пропонуються користувачеві водночас двома ІМ, що наразі вивчаються). Такий підхід, як доводять результати контрольних зрізів студентів в межах нашого дослідження, сприяє подоланню явища інтерференції та посиленню явища позитивного переносу. Цей тип пред'явлення ПОНК описується різними термінами, які в тому або

іншому ступені відбивають певну версію методу відкритого та дистанційного навчання в системі **Moodle** і застосування технології формування ПОНК. У більшості нелінгвістичних ВНЗ в усьому світі з відкритою формою навчання ПОНК процеси викладання та одержання знань до певної міри є «опосередкованими» між викладачем (а часто це водночас і носій ІМ, яка вивчається) та студентом: це друкована взаємодія (включаючи листування); взаємодія за допомогою автентичних професійно зорієнтованих аудіотреків, включаючи радіо (однобічне, двостороннє), використання цифрових записів, телефону, аудіоконференцій; взаємодією за допомогою відео фрагментів, включаючи телебачення (однобічне, двостороннє), використання цифрових записів, відеоконференцій; за допомогою використання комп'ютера та мобільного зв'язку (навчання за допомогою електронної пошти, комп'ютерних конференцій або всесвітньої мережі через Skype, Viber, WhatsApp) тощо [3 – 5].

На першому етапі нашої наукової розвідки ми запропонували нашим студентам (II-го року навчання (перший рік вивчення другої ІМ) напряму підготовки 6.140103 «Туризм» галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», кваліфікація: бакалавр з туризму 3414 «Фахівець з туристичного обслуговування», 3414 «Екскурсовод» Національний університет харчових технологій) додаткові консультації та іншомовну автентичну підтримку з метою досягнення позитивних результатів в освоєнні тематики курсу «Друга іноземна мова за вибором студента (німецька мова)» винесеної на самостійне опрацювання [5 – 9].

На другому етапі нашого дослідження ми реалізували відкриту форму традиційних аудиторних методів навчання німецької мови як другої ІМ. Дистанційна форма була нагальною в межах виконання студентами додаткових творчих завдань, тренувальних вправ, поточного контролю та попереднього підсумкового модульного контролю за допомогою усіх активних опцій системи **Moodle** для методу дистанційного навчання.

Результати аналізу проведених контрольних зрізів після навчання протягом одного семестру підтвердили нашу гіпотезу про позитивний приріст

при опрацюванні студентам тематики курсу «Друга іноземна мова за вибором студента (німецька мова)» в обох формах із проведенням подальших загальних тестувань. Проте, не зважаючи на отриманий позитивний результат, ми прийшли до наступних висновків. У нелінгвістичному ВНЗ існує нагальна потреба в гармонійному поєднанні – комбінуванні обох, зазначених форм навчання (відкритої та дистанційної) в межах ДО. Адже, явне розходження між типовими нормативними та робочими програмами курсів за фахом передбачених для майбутніх працівників за напрямом підготовки 6.140103 «Туризм» галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», кваліфікація: бакалавр з туризму 3414 «Фахівець з туристичного обслуговування», 3414 «Екскурсовод» в Національному університеті харчових технологій передбачають на лише аудиторні заняття, а й проходження практики, навчання на виробництві і стажування за кордоном, що прогнозує короткочасний відрив майбутнього менеджера міжнародного туризму від формування ПОНК в межах аудиторії. Ми прийшли до висновків, що існує нагальна потреба у реалізації комбінованого навчання в системі **Moodle**, як для студентів, що за програмою певний період відвідують аудиторні заняття, так і для студентів зовнішнього навчання, які паралельно проходять стажування або перебувають на виробничій практиці в країні, чи поза її межами. Комбінована форма навчання ПОНК як другою ІМ, на нашу думку пропонує майбутньому туристичному менеджеру окрім обов'язкового очного відвідування практичних занять в аудиторії альтернативу на шляху до безперервного навчання другої ІМ: самостійне, у віртуальних групах або певні їхні комбінації, опосередковане або його комбінації. З боку викладача, цей підхід, як результат «злиття» форм очного та дистанційного навчання, демонструє максимально можливу гнучкість щодо місця та темпу навчання і водночас частково вирішує проблему обмеженої кількості годин відведених на вивчення другої ІМ у нелінгвістичному ВНЗ.

Наразі ми розробляємо третій етап нашої розвідки – оновленням мережевої підтримки системи ДО на платформі **Moodle** для комбінованого формування ПОНК у майбутніх туристичних менеджерів другою ІМ [1 – 3, 5].

Адже, комбіноване поєднання відкритого та дистанційного навчання в мережевій підтримці системи **Moodle** сприяє паралельній активізації континуума часу та континуума місця. За межею континуума місця: студенти та викладач зібрані в одному місці; а за межею часу: студенти та викладач можуть перебувати у різних місцях. У тимчасовому континуумі на одній його межі – студенти та викладач взаємодіють у режимі «реального часу», тобто синхронно, а на іншій межі – студенти та викладач взаємодіють у різний час [9, 10].

Висновки. В нашому дослідженні ми мали на меті обґрунтувати доцільність зведення електронних науково-методичних розробок з формування ПОНК до відповідного формату для їхньої подальшої активацію та мобільного використання за мережної підтримки системи **Moodle**. Привабливі риси позитивного світового досвіду ДО та отримані власні результати контрольних зрізів після тестувань студентів в межах наукової розвідки спонукали нас до наступних висновків про те, що за мінімальних матеріальних затрат установи нелінгвістичного ВНЗ та максимальних зусиль потужного творчого мобільного викладацького колективу наразі є можливим досягнення оновлення дистанційного навчання з позитивним приростом у якості рівня володіння другою ІМ. Зокрема, це такі показники, як: 1) гнучкість: коли студенти, що працюють над творчими завданнями та тестовими вправами дистанційно (в основному під час перерви у зв'язку з виробничою практикою) навчаються у зручній для себе час та у зручному місці, при цьому регулярно звітуючи (більшість досягнень на платформі **Moodle** фіксується, перевіряється та оцінюється автоматично). 2) Модульність: в розробка курсу не лише відповідає тематиці змісту нормативної та робочої програм з другої ІМ, а й доповнює її варіативну частину автентичними медіа- опціями, при цьому покладаючись на модульний принцип; кожна окрема підтема курсу створює цілісне уявлення про майбутню професійну діяльність менеджера в сфері міжнародного туризму. Це, в свою чергу, дозволяє з набору незалежних тематик курсу підмодулів сформувати навчальну програму, що відповідає індивідуальним чи груповим потребам. 3) Паралельність: навчання здійснюється одночасно з професійною

діяльністю (з та без відриву від навчання на виробництві), тобто без відриву інших видів діяльності пов'язаних із майбутньою професією. 4) Збільшення аудиторії користувачів за мінімальних затрат нелінгвістичного ВНЗ: одночасне звернення до багатьох джерел навчальної інформації великої кількості студентів, спілкування за допомогою телекомунікаційного зв'язку студентів між собою та з викладачами. 5) Економічність: ефективне використання навчальних площ та технічних засобів, концентроване і уніфіковане представлення інформації, використання і розвиток комп'ютерного моделювання повинні призвести до зниження витрат на підготовку фахівців [1, 11, 12].

Перспективи подальших наукових розвідок. Оскільки, позитивний вплив запропонованої технології на студента є очевидним і результати проведених контрольних зрізів мають своє матеріальне підтвердження, ми й надалі плануємо безпосередню участь у підвищенні творчого та інтелектуального потенціалу новітнього українського суспільства, що вивчає німецьку мову як другу ІМ за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, вміння самостійно приймати відповідальні рішення – в межах нелінгвістичного ВНЗ за комбінованою дистанційною підтримкою системи **Moodle**. Перспективи подальших наукових розвідок ми вбачаємо в дослідженні особливостей приросту якісних показників рівня володіння другою ІМ слідом за рекомендаціями Ради Європи [1, 11, 12] та у відповідності до оновлень в чинних нормативних документах [2 – 4, 6 – 8, 10] за комбінованого поєднання форм відкритого та дистанційного навчання. Адже, ми вважаємо, що ця комбінація не поступається якості очної форми навчання, оскільки для підготовки дидактичних засобів використовуються сучасні автентичні навчально-методичні матеріали; передбачається розробка введення системи спеціалізованого контролю якості комбінованого дистанційного навчання на відповідність її освітнім світовим стандартам з рівня володіння другою ІМ за фахом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/науковий редактор українського видання доктор пед.наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. – К.:Ленвіт,2003. – 273 с.

2. Закон України «Про вищу освіту» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

3. Засоби діагностики якості вищої освіти бакалавра напряму підготовки 6.140103 «Туризм» галузі знань 1401 «Сфера обслуговування»: наказ Міністерства освіти і науки, молоді спорту України від 21.05.2012 № 608.

4. Компетентність в аудіюванні майбутнього вчителя і викладача іспанської та французької мов: теорія і практика формування: Колективна монографія / Бігич О. Б., Майєр Н. В., Руснак Д. А., Яковенко-глущенко С. В. / за заг. І наук. Ред.. Бігич О. Б. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2015. – 168 с.

5. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В. Г. Кременем 20 грудня 2000р.) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>

6. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра напряму підготовки 6.140103 «Туризм» галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», кваліфікація: бакалавр з туризму 3414 «Фахівець з туристичного обслуговування», 3414 «Екскурсивод», Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київ – 2012. – 36 с.

7. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра напряму 6.140103 «Туризм» галузі знань 1401 «Сфера обслуговування»: наказ МОН України від 08.11.2010 № 1059 (зі змінами згідно з наказом Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010 № 969/922/216).

8. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра, спеціаліста, магістра галузі знань 1401 «Сфера обслуговування», напряму 140103 «Туризм»:

вимоги до спеціалізованих лабораторій та кабінетів. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Науково-методична комісія зі сфери обслуговування, Київ – 2011. – 12 с.

9. Офіційний сайт системи Moodle. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moodle.com/https://moodle.org/>

10. «Положення про дистанційне навчання», затверджене Міністерством освіти і науки України наказом №466 від 25 квітня 2013 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Dist_osv/2999/

11. Програма з англійської мови для професійного спілкування. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.

12. Рамкова програма з німецької мови для професійного спілкування. – К.: Ленвіт, 2006. – 90 с.

Я. Окопная, канд. пед. н., доц.

Национальный университет пищевых технологий, Киев

Е. Смирнова, канд. филол. н., доц.

Национальный университет пищевых технологий, Киев

Л. Юрчук, старший преподаватель

Национальный университет пищевых технологий, Киев

Сетевая поддержка профессионально ориентированного обучения немецкому языку как второму иностранному языку будущих работников туристической сферы

В статье охарактеризованы с теоретико-методической точки зрения технико-опционные преимущества сетевой поддержки учебно-воспитательного процесса по формированию профессионально ориентированной немецкоязычной компетентности в продуктивных видах речевой деятельности и указано предпосылки реализации такого обучения; представлены результаты исследования особенностей привлечения системы Moodle к комбинированному дистанционному профессионально

ориентированному обучению второго иностранного языка будущих работников туристической сферы.

***Ключевые слова:** второй иностранный язык, комбинированное дистанционное обучение, сетевая поддержка, нелингвистическое высшее учебное заведение, туристические менеджеры.*

Окопна У., Phd

National University of Food Technologies, Kyiv

Smirnova У., Phd

National University of Food Technologies, Kyiv

Yurchuk L., senior teacher

National University of Food Technologies, Kyiv

The professionally oriented German language as second foreign language after English training of the future tourism managers network supporting

The characteristic of theoretical and methodological point of view technically optional network support benefits the educational process of formation of professional competence in German-oriented productive activities and types of speech set preconditions for the realization of such training have been noticed. The features results of the study process in attracting the Moodle system to combined distance professionally oriented second language teaching of future tourism managers have been presented in the article.

***Keywords:** second foreign language, the combined distance learning, network supporting, non-linguistic higher education establishment, tourism managers.*